

Универзитет уметности у Београду,
Факултет ликовних уметности, Београд

DOI 10.5937/kultura1442229J

УДК 37.036-057.874

159.954/.956-057.874

оригиналан научни рад

УМЕТНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ - НЕИЗОСТАВАН ДЕО САВРЕМЕНОГ КУРИКУЛУМА

Сажетак: У савременом друштву деца расту окружена визуелним сензацијама. Ученици због тога позитивно реагују чим имају могућност да уче кроз или путем визуелних уметности. Како је уметност есенцијални део људског искуства, ученици би у оквиру обавезног школовања требало да се што више и квалитетније баве уметношћу и проучавају је, како би открили како човек може да комуницира не само речима, већ и путем музике, плеса, драме и ликовне уметности. У раду приказујемо схватања савремених теоретичара о томе какве предности има визуелна уметност у образовању деце и младих и на које начине уметничко васпитање утиче на хармонијски развој личности. Крајем двадесетог века у многим развијеним државама десиле су се промене у схватању улоге и функције васпитања и образовања из области визуелних уметности у обавезном школовању, те су почеле да се доносе нове стратегије о обавезном школовању уопште, а посебно о васпитању и образовању из области уметности.

Кључне речи: естетско васпитање, уметничко образовање, наставни предмети из области уметности, уметност

Увод

Познавање и упражњавање уметничких дисциплина пресудно је за здрав развој дететовог ума и духа. Због тога је на свим меридијанима уметност нераздвојив део васпитања и образовања. Из вишевековног искуства знамо да нико не може да тврди да је истински образован уколико му недостају

основна знања и вештине из области уметности. За овакав став има много разлога.

Прво, уметност је важно изучавати једноставно због тога што је вредна по себи. Њен утицај се не може порицати. Кроз историју, све врсте уметности служиле су да повежу нашу машту са најдубљим питањима људске егзистенције – Ко сам, Шта је моја мисија, Куда идем и слично. Проналажење одговора на ова и слична питања кроз време и кроз културе, као и истраживање средстава и знања како би се дошло до одговора на њих, кључна су за разумевање живота човека и живљење у пуном смислу те речи. Уметност је, уз то, интегрални део свачијег свакодневног живота. Наше лично, друштвено, економско и културно окружење обликовано је уметношћу у сваком смислу – од дизајна простора где деца доручкују, преко песама које се слушају на радију, филмова и серија на телевизији, тинејџерских забава, до утицаја класичне уметности.

Даље, уметност је јединствен извор уживања и освежавања маште. Она истражује односе и служи као веза између мисли и акције. Она нам помаже да гледамо на живот другачије. Коначно, уметност помаже ученицима да развију своје ставове, особености и интелектуалне вештине како би ефикасно учествовали у савременом друштву. Уметност помаже да изградимо самодисциплину, ојачамо самопоуздање и побољшамо вештине мишљења и креативности, што се високо вреднује у данашњем свету рада. Она нас учи значају тимског рада и сарадње. Уметност указује на директну повезаност између учења, рада и високих нивоа постигнућа.

Уметничко образовање користи ученику јер култивише дете у целини, постепено гради интуицију, резонување и имажинацију у јединствене форме изражавања и комуникације. Овај процес захтева активан и увежбан ум. Васпитање и образовање из области уметности користи и друштву у целини јер се изучавањем уметности стичу моћна средства за разумевање људског искуства, у прошлости и садашњости. Кроз уметност ученици уче да уважавају различите начине размишљања, делања и изражавања. Такође, уче да доносе одлуке у ситуацијама када нема стандардних одговора. Проучавањем уметности код деце се стимулише њихова природна креативност и стичу се способности да се креативност развије тако да изађе у сусрет потребама сложеног и такмичарски настројеног друштва.

Компетенција која се стиче кроз уметничко образовање обезбеђује чврст основ за повезивање уметничких са осталим предметима, чињеница које од уметности воде до

природних или хуманистичких наука. Интелектуални процеси који се дешавају у уметности су потпуно исти они који се користе да се научне дисциплине и открића трансформишу у свакодневну технологију.

Уметност у школи

Поље образовања засновало је своју праксу на платформи научно заснованих знања. Уметност се узима у обзир једино кад наука није у стању да пружи одговоре на нека питања праксе. Уобичајено је веровање да ниједна област која претендује да има снажно професионално уважавање не сме да се ослања на тако непоуздане изворе као што је уметност. Уметност је у образовању, дакле, увек имала позадинску позицију, у поређењу с науком. Наука се у том контексту превасходно сматра когнитивном, а уметност емотивном. Наука је погодна за подучавање, док уметност подразумева, пре свега, таленат. Наука је погодна за тестирање, док је уметност ствар преференције. Наука је корисна, а уметност више декоративна.

Живимо у времену у којем је од пресудног значаја мерење исхода, способност да се они предвиде и потреба да буде апсолутно јасно шта желимо да постигнемо. Из социолошке перспективе неразумљиво је због чега стриктна контрола, тестирање и спецификација исхода – све што се зове стандардима – имају такву магичну привлачност. Када је јавност забринута за образовну продуктивност у школама, јака је тенденција да се све строго уреди, да се управља и да се мери.

Вредности и визије које су водиле школу у првој четвртини двадесетог века, потпуно су актуелне и у данашњим школама. У школи се траже најбоље методе, као да су оне потпуно независне од контекста, радимо више тестирања него било када раније, као да су резултати тестова права слика квалитета образовања, тражимо униформне програме тако да родитељи могу да пореде школе. Имамо школе у којима се наставни рад своди на науку и има научне законитости. Оно што радимо јесте креирање индустријске културе у школама, са једнаким вредностима и концепцијама о ономе што је битно. Бавимо се само резултатима, а заборављамо да ангажовање у школи може и треба да буде задовољство. Прихватамо вредност спољашњих награда и подстичемо децу да буду „сакупљачи поена”. Постигнуће је тријумфовало над радозналешћу и истраживањем. Као да наша деца не заслужују много више од тога.

Шта је проблематично у униформности циљева, садржаја, процењивања и очекивања. Наравно, за технократе је униформност блаженство јер нема много компликација – или се бар тако верује. Статистика може бити комфорна, она апстракује посебност и чини га непостојећим. На пример, угодно нам је да верујемо да смо у стању да одредимо и опишемо шта сваки ученик четвртог разреда треба да зна и да уме да уради.

Поента ових навода јесте да се идентификују корени растуће технизације когнитивне културе с којом смо суочени. Она је толико моћна да се ретко ко усуђује да о њој говори. Сигурно не можемо да покренемо планину и да урадимо нешто много да такву ситуацију променимо, али можемо да укажемо на другачије визије образовања, друге вредности које воде наставу и друге претпоставке на којима се настава може градити.

Предности уметничког образовања

Учитељи и наставници добро знају да млађа деца много више разумеју него што су у стању да вербализују, и њихово разумевање појмова се може боље посматрати кроз понашање него кроз вербални израз. У прилог томе Поланци наводи Ајнштајнове мисли о томе да „много више знамо него што можемо да изговоримо”, и додаје да су путеви сазнавања у уметности потенцијално моћни као и у другим областима и делатностима, те да уметност има веома важан допринос у развијању појмова.¹ Један од битних аспеката уметности, који је чини специфичном облашћу, јесте управо њен капацитет да комуницира (размењује информације и значења) на начине који превазилазе вербалне.

Уметност користи свој јединствени систем симбола за визуелне, оралне, вербалне и невербалне облике размене. Када деца учествују у уметничким активностима, она користе и вербалне и невербалне облике комуникације. Користе звук, покрет, гестове, знаке, облике и слике како би изразили идеје и осећања. Учење како да на различите начине представимо оно што смо искусили, примарно је средство које доприноси ширењу свести о себи и другима. Поједини аспекти људског искуства се боље изражавају кроз неке форме комуникације него кроз друге, и, према Елиоту Ајзнеру,² нико не треба да буде ограничен због тога што не познаје разноврсне

1 Polanzi, B. (2007) *Summary of Scientific Research on Consciousness Based Education*, New York, p. 9

2 Eisner, E. (1982) *Cognition and Curriculum: a basic for deciding what to teach*, New York: Longman

облике изражавања. Или, другим речима, „Људи су изумели сваку појединачну уметност баш да би била начин презентовања одређеног аспекта реалности”.³ Треба имати у виду да је свака уметничка форма специфична и да оно што се изражава и учи кроз једну, не може да се копира и примени у другој уметничкој области. Деца због тога треба да имају приступ свим уметничким областима, и једнако искусе плес, драму, музику, визуелне уметности и књижевност.

Посебно ћемо пажњу обратити на сазнања о томе да је уметност важна јер омогућује деци са различитим стиливима учења да постижу добре резултате у школи. Знамо да деца уче на различите начине – неки су визуелни типови; неки уче тако што слушају, читају или говоре; неки не могу да се фокусирају на нешто дуже од два минута или морају да буду стално у покрету; неки размишљају на линеаран начин као што се фаворизује у традиционалним школама; неки су негде између, а неки имају сопствени начин учења. Школе су, нарочито на средњем нивоу, и даље структуриране тако да траже, прихватају и подржавају „линеарно” учење. Ученици који могу да седе мирно, преписују с табле, држе уредно своје књиге, слушају дужи период – биће успешни у школи (колико су они стварно научили, друго је питање). Ученици који не функционишу на овај начин често су проглашавани бунтовним, ограничених способности и слично.

Студије попут оне коју је урадила Лин Обрајен (Lynn O'Brien),⁴ бележе да ученици чији је најјачи канал за учење аудитиван, чине само мање од петнаест посто популације. С друге стране, ученици који показују визуелни стил учења чине око четрдесет посто популације. За њих је важно да имају илустрације, карте или дијаграме, заједно са речима и бројевима. Апстрактни појмови, представљени речима и бројевима, за 45 посто ученика су неразумљиви уколико нису поткрепљени конкретним примерима или стварним предметима. Такви ученици, који су примарно кинестетички типови, често имају проблеме са учењем у класичним учионицама јер им је већина ствари које се уче недоступна да их претходно истраже чулима (таквих ученика су пуне специјалне школе, сматра Обрајен). Уметност нуди непроцењиво вредно средство да се поспешу учење визуелних и кинестетичких типова, у смислу да буду ефикаснији у учењу, да задрже оно што су научили, да умеју да употребе

3 Fowler, C (1994) *Strong Arts, Strong Schools, Educational Leadership*, 52, (3), New York, p. 4.

4 O'Brien, L. (1991) *Accommodating individual learning styles*, New Jersey: Livingston

знање у различитим ситуацијама и контекстима и да се осећају позитивније у вези с учењем.

Такође, према Херману Виткину (Herman Wittkin),⁵ постоје и разлике међу ученицима према томе како гледају на свет. Неки ученици лако следе упутства, оријентисани су ка детаљима, размишљају више на линеаран, секвенцијални, оријентисан на детаље начин. Они виде појединачно дрвеће и онда закључују да је пред њима шума. С друге стране су ученици који боље уче кад пред собом имају мапу читаве територије. Они морају да виде целу слику пре него што се посвете детаљима. Они виде целу шуму пре него што приметите појединачно дрвеће. На њих посебно утиче емоционална клима која влада у току учења и најбоље уче док су активни или у групи. Вештине и једних и других су свима неопходне у свакодневном функционисању. Управо уметност нуди разноврсне могућности за учење које су одговарајуће и једнима и другима, али може и да развије и увежба способности које могу да користе обе групе ученика.

Хауард Гарднер,⁶ креатор теорије вишеструке интелигенције, указује на то да уобичајени школски курикулуми – базирани на вербалним предавањима и тестовима, првенствено развијају, негују и подржавају вербалну и логичко-математичку интелигенцију. Управо су визуелне уметности, плес, музика и драма, поља у којима могу да дођу до изражаја она деца код које су израженије друге врсте интелигенције, као што су визуелна/просторна, телеснокинетичка, музичка, интраперсонална или интерперсонална. Нарочито је корисно када се уметности не изучавају као посебни предмети већ кад су интегрисане у читав курикулум, на сваком нивоу.

Уметност, сматрају други аутори, доприноси развоју аналитичких вештина, посебно трансферу вишег нивоа – коришћењем сналажења у новим ситуацијама. Она, кроз имагинацију, помаже деци да праве нове везе, превазиђу претходна ограничења и мисле отворено. Свака уметничка форма има специфичне начине сагледавања и прихватања света, менталне организације и обраде информација, што захтева критичко мишљење и вештине решавања проблема. Поред тога, уметничка критика обезбеђује деци прилику да развијају способности посматрања, анализе, интерпретације и процењивања, што се може пренети и на друге области учења. Такође, јачају се фундаментални когнитивни

5 Wittkin, H. (1978) *Cognitive styles in personal and cultural adaptation*, Worcester, MA: Clark University Press

6 Gardner, H (1985) *Frames of Mind: the theory of multiple intelligences*, New York: Basic Books

капацитети, као што је просторно резонување (организовање и секвенцирање идеја), узрочно-последично резонување, решавање проблема као и компоненте креативног мишљења (оригиналност, флексибилност, отвореност).

Ове области су у школама потцењене⁷, иако су се наставници уметничких предмета борили да се уметност у школама озбиљно схвати. Деценијама је уметност перцепирана као додатак озбиљним, академским предметима, или као ван-наставна активност за посебно талентовану децу. Широм света уметници, наставници, родитељи и просветне власти упорно покушавају да креирају сврсисходно и садржајно уметничко образовање у школама. Због чега су они толико посвећени томе да осигурају уметничким садржајима значајно место у обавезном школовању деце? Кристин Гудхарт (Christine Goodheart)⁸ наводи могуће разлоге за то. Према њеним закључцима уметност је централни део људског искуства и млади не могу да учествују у комуникацији и имају истинско разумевање људске историје без ангажовања и учешћа уметности. Уметност је база у просветљењу људске цивилизације исто колико и речи и бројеви и историјски подаци. Поред тога, бављење уметношћу од детета захтева да мисли креативно, поставља проблеме, доноси одлуке, што су кључне способности за све врсте учења. Иста ауторка је утврдила и да ученици који учествују у уметничким програмима у редовном школовању, имају развијеније поверење у себе. Они себе виде као особе способне да произведу нешто што их лично задовољава и јавно је признато. Јер, креирање нечега у области уметности захтева истрајност, самодисциплину и стално поправљање како би се достигли виши стандарди. Такође, овде је и пуно прилика да се сарађује, те ученици развијају способност која је важна за рад на заједничким пројектима. Због свега наведеног, бављење уметношћу доводи до високог нивоа самопоуздања. Уз то, уметност нам доноси радост и изазива емоције, а емотивни аспект учења је веома важан. Учење је ефикасније и лакше када уживамо у том процесу, а уметност може допринети да школе постану место где се учи са радошћу.

Сличном темом се бавио и др Нерил Џенерет,⁹ који сматра да је уметност централна снага човекове егзистенције и да би свако морао да има довољно прилика и једнаких

7 Dickson, D., McKean, B. and Oddleifson, E. (1997) *Learning Through the Arts*, New Horizons for Learning

8 Goodheart, C. (2002) *Critical Links: Learning in the Arts and Students Academic and Social Development*, Arts Education Partnership

9 Neryl, J. (2009) *Education in Arts: Teaching and Learning in the contemporary curriculum*, Oxford University Press

могућности да је искуси и буде део ње. Кључна ствар у образовању јесте стварање једнаких могућности сваком детету да оствари своје потенцијале кроз омогућавање једнаких прилика, а спречавати приступ уметности равно је онемогућавању успеха. Рајмер¹⁰ наводи да уметност представља базични пут сазнавања човека о себи и свом свету, а Фоулер¹¹ детаљније разрађује сличну идеју изјављујући да је уметност најважнији начин на који човек себе дефинише. Уметност у себи садржи и оно што је заједничко свим људима и оно што је етнички карактеристично. Пошто се у уметничком делу читава духовност онога ко га је створио, то може да помогне младим људима да постигну интер и интракултуролошко разумевање. Уметност није само мултикултурална, већ је транскултурална – она позива на међукултуралну комуникацију. Она нас учи да се отворимо према онима који су другачији од нас. Тако што нас доводи у додир са сопственим, али и осећањима других људи, уметност нас учи једном од најважнијих цивилизацијских капацитета – емпатији, односно развија капацитете за саосећање и људскост. Фоулер такође говори и о томе да осећања много више него интелект повезују људе међусобно, али да то не негира улогу уметности у развијању дететових интелектуалних капацитета. Гарднер¹² верује да „човекове интелектуалне способности морају да садрже сет вештина за решавање проблема... које омогућују индивидуи да реши проблеме и тешкоће, и у погодном тренутку, створи ефикасан производ (решење)... и такође мора да садржи потенцијал за проналажење и стварање проблема, што је основа за стварање нових знања. Ајзнер то употпуњује мишљу да „проблеми које већина људи има у животу, дилеме које их највише муче, веома се разликују од оних недвосмислених и једнообразних решења које можемо наћи у школским уџбеницима и радним свескама”¹³. Ајзнер додаје да актуелни школски курикулуми наглашавају и негују црно-беле, тачно-нетачне одговоре на проблеме. Он затим пита „како да припремимо децу за живот сервирајући им решења и одговоре који су недвосмислени и где је потреба за просуђивањем и размишљањем веома ретка”¹⁴. Све док курикулум нема потенцијал да

10 Reimer, B. (1989) *A Philosophy of Music Education*, New Jersey: Prentice Hall

11 Fowler, C (1994) *Strong Arts, Strong Schools, Educational Leadership*, 52, (3)

12 Gardner, H (1985) *Frames of Mind: the theory of multiple intelligences*, New York: Basic Books

13 Eisner, E. (1982) *Cognition and Curriculum: a basic for deciding what to teach*, New York, Longman

14 Исто, стр. 52.

развија имагинативност и креативност код деце, закључује Ајзнер, улога уметности у образовању биће минорна, а многи уметност неће повезивати са размишљањем и расуђивањем. Јер, уметност није толико производ инспирације и талента, колико је резултат човековог капацитета да креативно размишља, имагинизује, решава проблеме, просуђује и користи друге менталне процесе. Купер-Соломон сматра да уметност представља когнитивне форме које имају потенцијале исто као вербалне или логичкоматематичке форме когниције на којима је фокус у јавном образовању.¹⁵

Треба да поменемо да је уметност комплементарна и са науком јер нуди различите моделе резоновања. Британски естетичар Херберт Рид (Herbert Read),¹⁶ отишао је толико далеко рекавши да је „уметност репрезентација, а наука објашњење исте реалности”.¹⁷ Уметност је у стању да код детета развија дивергентно, пре него конвергентно мишљење, и да подстиче децу да дају разноврсне, а не увек исте одговоре или решења, због тога што су решења код уметничких проблема вишеструка. Уметност пробија и руши црно-беле, тачно-погрешно, „научи ово, именуј оно одговоре”. Овај начин резоновања је много заступљенији у свакодневном животу него онај којем нас учи школа. Ефикасна радна снага савременог света управо захтева обе врсте резоновања, а не само стандардизовање одговора. Уметност је управо добар начин да се добије квалитетно уобличен ум. Када укључимо ученике у креативно решавање проблема, позивамо их да као партнери учествујемо у образовном процесу. Уместо да им се каже шта и како да размишљају, бављењем уметношћу код деце ће се развити аутентична реакција која ће се артикулисати кроз одређени медијум. Они тада уче изнутра ка споља, а не споља ка унутра. Овакво решавање задатака захтева критичко мишљење, анализу и просуђивање. Ученици желе дуже да се баве проблемом или задатком јер тако креирају сопствени свет, не реплицирају туђи. Способност да се самостално и независно размишља јесте основа креативности. То је уједно начин учења у којем је дете потпуно укључено. Уметност, стога, позива децу да буду активни учесници у свету који их окружује, а не само посматрачи.

Још неке од бројних користи које деца имају када се баве уметношћу или уче кроз уметност наводи Јенсен (2001).¹⁸

15 Cooper-Solomon, D. (1995) *The arts are essential*, School Arts, 94 (6), p. 29.

16 Read, H. (1945/58) *Education Through Art*, London, p. 2.

17 Fowler, C (1994) Strong Arts, Strong Schools, *Educational Leadership*, 52, (3).

18 Jensen, E. (2001) *Arts With the Brain in Mind*, New York: Basic Books

Он сматра да када је уметност заступљена у курикулуму, она поспешује факторе као што су:

1) *Интересовање за учење*: уметност води ка појачаном интересовању за историјске и географске теме; уметност може сваку тему да повеже са животом и преокрене апстракције у конкретну реалност; уметност обезбеђује ученицима искуство потребно да се схвати да је учење континуиран процес и свест да се учење никад не завршава; учење кроз уметност мотивише децу и повећава им отвореност према сазнавању;

2) *Мотивација/Дисциплина*: уметност је јака мотивација за ученике да развију самодисциплину и социјалне вештине; уметност захтева фокусирање, упорност и истрајност; бављење уметношћу развија снажну радну дисциплину и радне навике;

3) *Успех*: уметност ангажује сву децу, од оних који се већ сматрају успешнима у другим пољима, до оних који би иначе остали на маргини и били у ризику да неће остварити своје потенцијале; уметност подстиче самодирективно учење и помаже да ученици развију капацитете да теже ка већим успесима; уметност помаже у изградњи висококвалитетног извођења и сарадње;

4) *Школско окружење*: уметност помаже да се школско окружење трансформише у окружење у којем се истражује и учи, рушећи границе између различитих школских предмета.

5) *Самоизражавање/Лични развој*: уметност обезбеђује пут ученицима да се изразе и повежу са вршњацима кроз лични развој и компетитивно искуство учења; уметност повезује ум, тело и дух; уметност обезбеђује прилике за самоизражавање, доносећи унутрашњи свет у спољашњи у конкретној реалности.

Бројна истраживања протеклих деценија указивала су на податке да ученици из ризичних група, уколико се баве уметношћу у наставним и ваннаставним активностима, имају много већу шансу да буду успешни или да макар остану што дуже у оквиру школског система. Сазнања до којих се дошло говоре нам да:

- ученици нижег социоекономског статуса добијају више од уметности него они вишег статуса.¹⁹ Ученици који учествују у раду школских оркестара, мање користе

19 Catteral, J. (2002) New Horizons for Learning, september, <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/pages/catterall.html>

алкохол, дуван и лаке дроге, и у том тренутку и касније у животу²⁰;

- уметност је разлог, често једини, да се ученици који су изопштени из школе и других локалних институција, поново укључе у образовни процес и друге организације у локалној средини²¹;

Једанаестогодишња студија која је испитивала младе у сиромашнијим четвртима америчких градова, дошла је до сазнања да су деца која су учествовала у уметничким програмима, имала боља академска постигнућа, учествовала су на такмичењима из математике и природних наука и освајала награде у писању писмених састава и песама.²²

Уметност, према истраживањима која су обухватала врло велики број испитаника, воде и ка бољим академским постигнућима и резултатима на тестовима – према *College Review Board*-у,²³ САТ резултати (врста матурског испита у Сједињеним Америчким Државама) у 1995. години код ученика који су више од четири године похађали уметничке предмете, били су за 59 поена виши на вербалном и 44 поена виши из математике него код ученика који нису похађали курсеве из области уметности. Према извештају исте институције, из 2004. године, резултати су слични - 63 поена виши резултати на вербалном и 41 поен виши на тесту из математике код ученика који су узимали предмете из области уметности. На узорку од 25000 ученика, показано је да они који су похађали предмете из области уметности имају боље оцене и боље резултате на стандардизованим тестовима од ученика који су били мало или нимало нису били укључени у уметничке активности у школи, и то без обзира на социоекономски статус породице.²⁴ Учење кроз уметност има значајне ефекте на учење у другим дисциплинама. Ученици који су конзистентно укључени у музику, показују бољи успех у математици и читању.²⁵ Један од најпризнатијих стручњака у области уметничког образовања, већ помињани професор Елиот Ајзнер, радио је истраживања о значају уметности у образовном систему, и сматра да је она важан део курикулама јер учи ученике:

20 (2000) H. Con. Res. 266, United State Senate, June 13.

21 Fiske, E. B. (2000) *Champions of change: The Impact of the Arts on Learning*, Presidents Committee on the Arts and Humanities.

22 Fiske, E. B. (2000) *Champions of change: The Impact of the Arts on Learning*, Presidents Committee on the Arts and Humanities.

23 Schoolarts, Avg/sept, 2006.

24 Исто.

25 Исто.

- како да добро процењују квалитативне односе;
- да проблеми имају више од једног решења;
- да имају вишеструку перспективу;
- да се у сложеним формама решавања проблема, циљеви, иако су фиксирани, мењају под утицајем разних околности, могућности и услова;
- да ни речи ни бројеви нису увек у стању да помогну да искажемо све што знамо;
- како мале разлике или промене могу да изазову велике ефекте;
- како се мисли кроз и унутар материјала;
- да уче како се може исказати оно што не може да се изговори;
- да доживе оно што не могу ни из једног другог извора.²⁶

Закључак

Осим што се образовна јавност слаже се да су неопходне промене у сфери обавезног школовања, а посебно уметничког образовања, многа пословна удружења апелују на то да стари начин образовања треба превазићи јер долазе времена када се посао обавља на савремене начине, захтева савремено образовање и развој неких вештина и знања које се досад нису толико развијале у школама. Радници на свим нивоима, у овом постиндустријском друштву, мораће да имају способност креативног мишљења, решавања проблема, затим да сарађују с другима, преузимају ризик, да имају високе нивое постигнућа, храбрости и поверења у себе. Сматра се да уметност и уметничко образовање управо развијају ове способности и квалитете.

Образовање из области уметности, поред свега наведеног, помаже ученицима да постигну вештине које ће бити есенцијалне да би били успешни у новом миленијуму. Удружење америчких привредника и директора сматра да образовни програми из уметности помажу да се надоместе слабости образовног система и боље припреме радници за 21. век.²⁷ Они располажу подацима да се ученици који су похађали уметничке предмете касније показују као радници који

26 Eisner, E. (2002) *The Arts and the Creation of Mind*, Yale University Press.

27 (1996) *The Changing Workplace is changing our View of Education*, *Business Week*.

имају креативније идеје и спремнији су за ризик, показују виши степен самопоуздања и развијенију одговорност.

Из наведеног можемо да закључимо да је једино она школа у којој је уметност заступљена у већој мери, у стању да понуди ученицима довољно могућности да развију своје способности. У прилог томе иду и резултати истраживања које је имало као циљ да утврди баланс између уметничких и осталих области у курикулуму, и који показују да тамо где уметност чини двадесет пет или више процената курикулума, ученици постижу боља академска постигнућа.²⁸ Сиромашењем програма, уклањањем или смањивањем фонда часова из уметничких области, великом броју деце се не може пружити прилика да уче на начине који им одговарају и који су за њих максимално ефикасни. Ако имамо у виду да се у највећем броју земаља у државним школама удео уметничких предмета у курикулуму креће од пет до седам посто²⁹, јасно је колико су ученици ускраћени. Овом темом би требало да се суштински баве и просветне власти и творци курикулума и наставници уметничких предмета и едукатори на наставничким и уметничким факултетима.

ЛИТЕРАТУРА:

Catteral, J. (2002), *New Horizons for Learning*, september <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/pages/catterall.html>

(1996) The Changing Workplace is changing our View of Education, *Business Week*

(2000) H. Con. Res. 266, United State Senate, June 13.

Goodheart, C. (2002) Critical Links: Learning in the Arts and Students Academic and Social Development, *Arts Education Partnership*

Cooper-Solomon, D. (1995) The arts are essential, *School Arts*, 94 (6)

Dickson, D, McKean, B and Oddleifson, E. (1997) Learning Trough the Arts, *New Horizons for Learning*

Eisner, E. (2002) *The arts and the creation of mind*, Yalle University Press

Eisner, E. (1982) *Cognition and Curriculum: a basic for deciding what to teach*, New York: Longman

Fiske, E. B. (2000) *Champions of change: The Impact of the Arts on Learning*, Presidents Committee on the Arts and Humanities

Fowler, C (1994) Strong Arts, Strong Schools, *Educational Leadership*, 52, (3)

28 Perrin, S. (1994) *Education in the arts is an education for life*, Phi Delta Kappan, 75 (6).

29 Marjanović, A. (2006) *Inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj nastavnika iz oblasti vizuelnih umetnosti u obaveznom obrazovanju kod nas i u svetu*, doktorska teza, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd.

Gardner, H. (1985) *Frames of Mind: the theory of multiple intelligences*, New York: Basic Books

Jensen, E. (2001) *Arts With the Brain in Mind*, New York: Basic Books

Marjanović, A. (2006) *Inicijalno obrazovanje i profesionalni razvoj nastavnika iz oblasti vizuelnih umetnosti u obaveznom obrazovanju kod nas i u svetu*, doktorska teza, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd

Neryl, J. (2009) *Education in Arts: Teaching and Learning in the contemporary curriculum*, Oxford University Press

O'Brien, L. (1991) *Accommodating individual learning styles*, New Jersey: Livington

Perrin, S. (1994) *Education in the arts is an education for life*, Phi Delta Kappan, m75 (6)

Polanzi, B. (2007) *Summary of Scientific Research on Consciousness Based Education*, New York.

Read, H. (1945/ 58) *Education Through Art*, London

Reimer, B. (1989) *A Philosophy of Music Education*, New Jersey: Prentice Hall

(2006) Schoolarts, Avg/sept

Witkin, H. (1978) *Cognitive styles in personal and cultural adaptation*, Worcester, MA: Clark University Press

Aleksandra Joksimović
University of Arts, Faculty of Fine Arts, Belgrade

ART PEDAGOGY – INTEGRAL PART OF THE CONTEMPORARY CURRICULUM

Abstract

In contemporary society children grow up surrounded by visual sensations. That is why pupils react positively as soon as they have the opportunity to learn through, or with help of visual arts. Since art is an essential part of human experience, pupils should be more involved with it and spend more time studying it during their compulsory education, in order to understand that man can communicate not only verbally but also through music, dance, drama and visual arts. The paper presents contemporary theorists and their perception of the benefits that visual arts have on education of children and youngsters and the effects that art education has on harmonious development of personality. Towards the end of the 20th century, many developed countries changed their understanding of the roles and functions of education in the field of visual arts in compulsory education and began developing new strategies regarding compulsory education in general, with special emphasis on art education.

Key words: *aesthetic education, art education, art subjects, art*